

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย

Factors Affecting the Sustainability of Community Enterprises Certified by the Community Product Standards in Chiang Rai Province

จักรพันธ์ ชัยทัศน์¹, จริญญา แก้วภักดี², วชิรี มนัสสนิท³

คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเชียงราย^{1,2,3}

Chakkaphan Chaithat¹ Chariya Kaewpakdee², Watcharee Manusanit³

Faculty of Business Administration, Chiang Rai College^{1,2,3}

E-mail: chaithatchakkaphan@gmail.com¹ E-mail: chariya.kpd@gmail.com²

E-mail: watnatnit@hotmail.com³

Received: November 15, 2023; Revised: March 16, 2024; Accepted: February 5, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยและอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจำนวน 140 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน พบว่าปัจจัยการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยการจัดทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน พบว่าปัจจัยการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และแรงจูงใจ มีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยการจัดทำบัญชี มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ปัจจัยทั้งหมดสามารถทำนายความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงรายได้ร้อยละ 99.70

เขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้ $SUS = -0.009 + 0.331ACC_1 + 0.216MAN_2 + 0.210PAR_3 + 0.245MOT_4$

คำสำคัญ: ความยั่งยืน วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดเชียงราย

ABSTRACT

The objectives of this research were to investigate the relationship and the impact of various factors on the sustainability of community enterprises in Chiang Rai Province. The sample for this study consisted of 140 members of enterprises certified by the community product

standards, selected through convenience sampling. An online questionnaire was used as the research instrument. Descriptive statistics, Pearson Correlation Coefficients and Multiple Regression Analysis, were employed to test the hypotheses. The research findings revealed that accounting, management, participation, and motivation factors were significantly related to the sustainability of community enterprises in Chiang Rai Province at .01. Accounting factor had the highest relationship with sustainability, followed by management, motivation, and participation. The study also found that accounting factor, management, participation, and motivation had positive influence on the sustainability of community at .01, which confirmed the research hypothesis. It can be written as a regression equation as follows: $SUS = -0.009 + 0.331ACC1 + 0.216MAN2 + 0.210PAR3 + 0.245MOT4$ with accounting factor having the greatest influence, followed by motivation, management, and participation factors. Together, these factors can predict the sustainability of community enterprises in Chiang Rai Province with 99.70% accuracy.

KEYWORDS: Sustainability, Community enterprises certified by The Community Product Standards, Chiang Rai Province

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญมากในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก โดยอาศัยความรู้ ภูมิปัญญาและทุนทางสังคมของชุมชนเพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจน ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย วิสาหกิจชุมชนจึงได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถขอความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2554) เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนได้มีการพัฒนาจากระดับวิสาหกิจพื้นฐานสู่วิสาหกิจก้าวหน้า เพิ่มโอกาสในการนำผลผลิตของกลุ่ม ออกสู่ตลาดใหญ่ สร้างรายได้ให้มากขึ้นเพียงพอต่อการปันผลแก่สมาชิกในกลุ่ม และนำมาเป็นทุนหมุนเวียนให้ธุรกิจยั่งยืน จากรายงานสรุปประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2566) พบว่า

ประเทศไทยมีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วมากถึง 73,277 แห่ง โดยหน้าที่หลักของวิสาหกิจชุมชนคือ การดำเนินงานในเชิงธุรกิจที่จะก่อให้เกิดรายได้แก่สมาชิก อันเป็นที่มาของความมั่นคงทางฐานะการเงินให้แก่สมาชิก และส่งผลให้ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ และดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืน โดยอาศัยปัจจัยหลายด้าน อาทิ การจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และแรงจูงใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2557)

ปัจจุบันประเทศไทยมีวิสาหกิจชุมชนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่มีเพียงวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากสมาชิกในกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญอันจะทำให้วิสาหกิจชุมชนนั้นประสบความสำเร็จ และอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คือ การได้

รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสำนักงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ทำให้ วิสาหกิจชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ช่วยเพิ่ม ศักยภาพในการแข่งขัน เป็นการส่งเสริมด้าน การตลาดให้เป็นที่ยอมรับ และเพิ่มความน่าเชื่อถือ ให้กับผู้ซื้อทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นการ วิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน โดยศึกษาเฉพาะ วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ ชุมชน จำนวน ทั้งหมด 10 แห่ง (สำนักงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2566) จาก วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายทั้งหมดจำนวน 2,497 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ต่าง ๆ กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการ รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อ ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรอง คุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

จากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้ ค้นหาศักยภาพของตนเองและพัฒนาศักยภาพไป สู การพึ่งพาตนเองภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนตาม แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดไว้ 3 ด้าน คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (Siriwan et al., 2020) และการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ การ พัฒนาที่ยั่งยืนได้แก่ 1. ปัจจัยการจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชน อาศัยแนวคิดจากกรมตรวจบัญชี สหกรณ์ (2557) ดังนี้ 1) การควบคุมภายใน 2) การ จัดทำเอกสารการรับเงิน 3) การจัดทำเอกสารการ

จ่ายเงิน 4) การทำบัญชีทุกวันที่มีราย การเงิน 5) การเก็บรักษาเงิน เอกสารการรับ -จ่ายเงิน และสมุด บัญชี 6) เอกสารประกอบการลงบัญชี และ 7) สมุด บัญชี 2. ปัจจัยการบริหารจัดการ อาศัยแนวคิดจาก การศึกษาวิจัยของดุขฎี นาคเรือง และคณะ (2560) ได้แก่ 1) การบริหารการตลาด 2) การบริหารการ ผลิต 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และ 4) การ บริหารการเงิน 3. ปัจจัยการมีส่วนร่วม อาศัยแนวคิด จากการศึกษาวิจัยของชญาณิชฐ์ แสนราชา (2565) ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการ จัดการ 2) ด้านการผลิตและด้านการตลาด 3) ด้าน การรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการประเมินผล 4. ปัจจัยแรงจูงใจ อาศัยทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg, et al., (1959) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูง ใจ (Motivation) หรือปัจจัยภายในที่เป็นตัวกระตุ้น ให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน และ 2) ปัจจัย ค้ำจุน (Hygiene Factors) หรือปัจจัยภายนอกที่ช่วย ลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ส่งเสริมให้เกิด ความพอใจในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

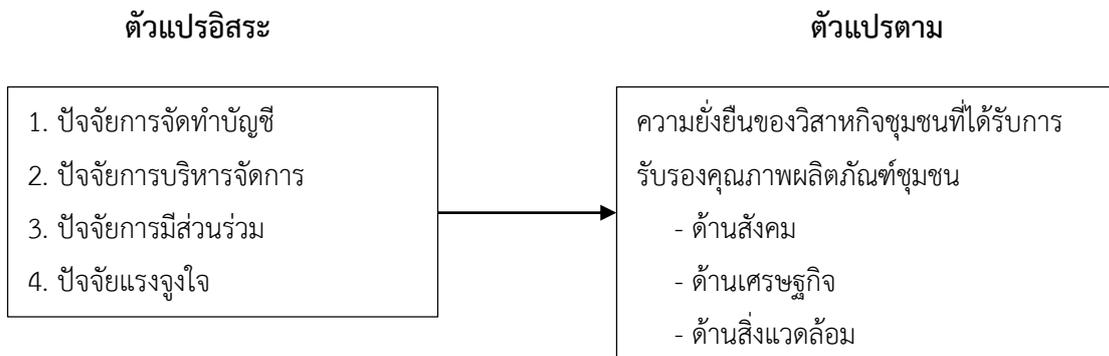
1. ปัจจัยการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวก ต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรอง คุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย
2. ปัจจัยการบริหารจัดการมีอิทธิพล ทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับ การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัด เชียงราย
3. ปัจจัยการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางบวก ต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรอง คุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย

4. ปัจจัยแรงจูงใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ

ประโยชน์ที่ได้รับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดจำนวน 218 คน ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563-2568 มีทั้งหมดจำนวน 10 แห่ง (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Thompson (2012) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือ ระดับนัยสำคัญ (α) มีค่าเท่ากับ .05 ค่าสถิติ (Z) จะมีค่าเท่ากับ 1.96 ค่าความคลาดเคลื่อน (e) มีค่าเท่ากับ .05 และ ค่าสัมประสิทธิ์ความผันแปรของประชากร (CV) มีค่าเท่ากับ .05 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) จำนวน 140 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

(Convenience Sampling) ให้ครบตามจำนวน 140 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามออนไลน์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน (check list) ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน และ ตอนที่ 3 ปัจจัยความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน โดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.75 – 1.00 ผ่าน

เกณฑ์การพิจารณาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2553) จากนั้นนำแบบสอบถามออนไลน์ไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน (สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย) เพื่อนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.890 ผ่านตามเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบสอบถามต้องไม่ต่ำกว่า 0.80 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปไว้เป็นข้อคำถามได้ทั้งหมด 85 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.65 -0.85 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามออนไลน์ไปถามจริงพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์จำนวน 140 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำนวน 10 แห่ง และติดต่อประสานงานเพื่อเก็บข้อมูลจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย พบว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 11-20 คน คิดเป็นร้อยละ 40 วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มี

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40 วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70 วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการดำเนินการ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 70 และวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นประเภทวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ผลิต แปรรูป การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อใช้ในครอบครัวในชุมชนเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 70 และเป็นวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า การดำเนินการอย่างเป็นระบบและด้วยรูปแบบที่ทันสมัยใช้ทุนและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองชุมชนเครือข่าย และตลาดในวงกว้าง คิดเป็นร้อยละ 30

2. การวิเคราะห์ระดับของปัจจัยการจัดทำบัญชี ปัจจัยการบริหารจัดการ ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ประเมินแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) ดังนี้

4.50 - 5.00 ระดับ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด

3.50 - 4.49 ระดับ 4 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ มาก

2.50 - 3.49 ระดับ 3 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง

1.50 - 2.49 ระดับ 2 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ น้อย

1.00 - 1.49 ระดับ 1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ น้อยที่สุด

โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ 1 - ตารางที่ 5

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดทำบัญชี

ปัจจัยการจัดทำบัญชี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านเอกสารและการจัดทำบัญชี	4.03	0.714	มาก
2. ด้านความร่วมมือและประสานงานเกี่ยวกับการทำบัญชี	3.84	0.540	มาก
3. ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบัญชี	3.90	0.651	มาก
4. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการทำบัญชี	4.21	0.743	มาก
ภาพรวม	3.99	0.662	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับปัจจัยการจัดทำบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการทำบัญชีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.21$) รองลงมา ได้แก่ ด้านเอกสารและการจัดทำบัญชี ($\bar{x} = 4.03$) ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบัญชี

($\bar{x} = 3.90$) และด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบัญชี ($\bar{x} = 3.84$) และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.662 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องกัน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการบริหารจัดการ

ปัจจัยการบริหารจัดการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์	3.81	0.781	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการการตลาด	4.10	0.810	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการการผลิต	3.67	0.653	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการการเงิน	3.71	0.715	มาก
ภาพรวม	3.82	0.739	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับปัจจัยการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการการตลาดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.10$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{x} = 3.81$) ด้านการบริหารจัดการการเงิน ($\bar{x} =$

3.71) และด้านการบริหารจัดการการผลิต ($\bar{x} = 3.67$) และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.739 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องกัน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการมีส่วนร่วม

ปัจจัยการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.87	0.780	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินการ	3.95	0.832	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมการแบ่งปันผล	3.79	0.651	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล	3.66	0.687	มาก
ภาพรวม	3.83	0.737	มาก

จากตารางที่ 3 ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.87$)

ด้านการมีส่วนร่วมการแบ่งปันผล ($\bar{X} = 3.79$) และด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล ($\bar{X} = 3.66$) และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.74 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแรงจูงใจ

ปัจจัยแรงจูงใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านปัจจัยจูงใจ	4.11	0.752	มาก
2. ด้านปัจจัยค้ำจุน	3.53	0.716	มาก
ภาพรวม	3.82	0.734	มาก

จากตารางที่ 4 ระดับปัจจัยแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัจจัยจูงใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ ด้านปัจจัยค้ำจุน ($\bar{X} = 3.53$)

และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.734 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องกัน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสังคม	3.62	0.827	มาก
2. ด้านเศรษฐกิจ	4.23	0.731	มาก
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.31	0.650	มาก
ภาพรวม	3.82	0.736	มาก

จากตารางที่ 5 ระดับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.62$) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.31$) และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.736 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1

แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องกัน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficients) และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร ปัจจัยการจัดทำบัญชี (ACC) ปัจจัยการบริหารจัดการ (MAN) ปัจจัยการมีส่วนร่วม (PAR) ปัจจัยแรงจูงใจ (MOT) และความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย (SUS)

(n = 140)

ตัวแปร	SUS	ACC	BA	PAR	MOT
SUS	1				
ACC	.917**	1			
BA	.904**	.831**	1		
PAR	.858**	.673**	.709**	1	
MOT	.898**	.749**	.723**	.738**	1

** หมายถึง p – value < .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยการจัดทำบัญชี (ACC) ปัจจัยการบริหารจัดการ (BA) ปัจจัยการมีส่วนร่วม (PAR) และปัจจัยแรงจูงใจ (MOT) มีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย (SUS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยปัจจัยการจัดทำบัญชี (ACC) มีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย (SUS) รองลงมาคือ ปัจจัยการบริหารจัดการ (BA) ปัจจัยแรงจูงใจ (MOT) และปัจจัยการมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.917 0.904 0.898 และ 0.858 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยใช้สถิติถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย (SUS) ได้แก่ 1) ปัจจัยการจัดทำบัญชี (ACC) 2) ปัจจัยการบริหารจัดการ (BA) 3) ปัจจัยการมีส่วนร่วม (PAR) และ 4) ปัจจัยแรงจูงใจ (MOT) สามารถเขียนเป็นฟังก์ชันได้ ดังนี้

$$SUS = f(ACC, BA, PAR, MOT)$$
 และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$SUS = a + b_1ACC_1 + b_2BA_2 + b_3PAR_3 + b_4MOT_4$$

โดยที่ SUS คือ ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

a คือ ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์

b_1, b_2, b_3, b_4 คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ตัวที่ 1, 2, 3, 4 ตามลำดับ

ACC_1 คือ ปัจจัยการจัดทำบัญชี (ตัวพยากรณ์ตัวที่ 1)

BA_2 คือ ปัจจัยการบริหารจัดการ (ตัวพยากรณ์ตัวที่ 2)

PAR_3 คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วม (ตัวพยากรณ์ตัวที่ 3)

MOT_4 คือ ปัจจัยแรงจูงใจ (ตัวพยากรณ์ตัวที่ 4)

ตารางที่ 7 แสดงอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	b	Std. Error	β		
(Constant)	-0.009	0.019		-0.480	.000
1. ปัจจัยการจัดทำบัญชี (ACC)	0.331	0.009	0.330	36.391	.000
2. ปัจจัยการบริหารจัดการ (BA)	0.216	0.008	0.242	26.794	.000
3. ปัจจัยการมีส่วนร่วม (PAR)	0.210	0.006	0.250	33.529	.000
4. ปัจจัยแรงจูงใจ (MOT)	0.245	0.007	0.291	36.173	.000
R = .999 R Square = .997 F = 11518.309 Sig of F = .000					

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R Square) มีค่า .997 อธิบายได้ว่า ปัจจัยการจัดทำบัญชี (ACC) ปัจจัยการบริหารจัดการ (BA) ปัจจัยการมีส่วนร่วม (PAR) และ ปัจจัยแรงจูงใจ (MOT) สามารถทำนายความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายได้ร้อยละ 99.7

ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ .30 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ และปัจจัยดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้ค่า Sig of F เท่ากับ .000 เขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้ $SUS = -0.009 + 0.331ACC_1 + 0.216BA_2 + 0.210PAR_3 + 0.245MOT_4$

โดยปัจจัยการจัดทำบัญชี (ACC) มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมากที่สุด ($b = 0.331$) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยแรงจูงใจ (MOT, $b = 0.245$) ปัจจัยการบริหาร

จัดการ (BA, $b = 0.216$) และ ปัจจัยการมีส่วนร่วม (PAR, $b = 0.210$) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการบริหารจัดการมีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยแรงจูงใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดเชียงราย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการจัดทำบัญชี ปัจจัยการบริหารจัดการ ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัยแรงจูงใจ และความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนพบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับดุซงกี นาคเรือง และคณะ (2560) ที่ศึกษาพบว่า การบริหารจัดการด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านทรัพยากร

มนุษย์ และด้านการเงิน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับวัชรินทร์ อรรคศรีวร และยุพธนา พรอคอนันต์ (2561) ที่ศึกษาพบว่า การพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมง และเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด มีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก สอดคล้องกับแนวคิดของ (Herzberg, et al., 1959) ได้เสนอไว้ว่าบุคลากรจะทำงานมีประสิทธิภาพสูงนั้นต้องอาศัยแรงจูงใจช่วยเสริมแรงในการทำงาน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูงใจ (Motivation) หรือปัจจัยภายในที่เป็นตัว กระตุ้นให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน และ 2) ปัจจัยค่าจูน (Hygiene Factors) หรือปัจจัยอนามัยที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ส่งเสริมให้เกิดความพอใจในการทำงานและจากการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยการจัดทำบัญชี ปัจจัยการบริหารจัดการ ปัจจัยการมีส่วนร่วม และปัจจัยแรงจูงใจ มีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับผลการศึกษาของดุซงกี นาคเรือง และคณะ (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน และด้านการบริหารการตลาด สอดคล้องกับทัศนชัย ศิริวรรณ (2564) ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกีฮัน อำเภอกงเพียง จังหวัดน่าน คือการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสอดคล้องกับชนนิกันต์ อินทรเผือก (2564) และคณะ ได้ศึกษาพบว่า องค์ประกอบหลักด้านการดำเนินการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์กร

ของผู้นำ 2) การมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และ
จริยธรรม 3) การสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ 4) การ
บริหารจัดการสมาชิกกลุ่ม 5) การพัฒนาบุคลากร
และ 6) การบริหารการตลาด และสอดคล้องกับขวัญ
กมล ดอนขวา (2556) ได้ศึกษาพบว่า การจัดการ
ด้านการผลิต การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ การ
จัดการด้านการตลาด และการจัดการการเงินและ
บัญชี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการธุรกิจ
ชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาในกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์
ชุมชนเพื่อที่จะเป็นแนวทางให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น
ๆ ได้เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความยั่งยืนของวิสาหกิจ
ชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนใน
จังหวัดเชียงราย โดยผลวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยการ
จัดทำบัญชีมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจ
ชุมชนในจังหวัดเชียงรายมากที่สุด เพราะการจัดทำ
บัญชีทำให้วิสาหกิจชุมชนจะเป็นเครื่องมือวัด
ความสำเร็จในการดำเนินกิจการ เป็นเครื่องมือช่วย
ในการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจเป็น
เครื่องมือในการวางแผนกำไรและควบคุมค่าใช้จ่าย
และเป็นเครื่องมือในการหาแหล่งเงินทุนในการ

เอกสารอ้างอิง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2557). *แนวทางในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน 2557*.
<http://www.cad.go.th/>
กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). *ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน*. <https://smce.doae.go.th/>
ขวัญกมล ดอนขวา. (2556) *การจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*.
https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/SUT.res.2013.53

พัฒนาวิสาหกิจชุมชน 2. วิสาหกิจชุมชนควรส่งเสริม
ปัจจัยแรงจูงใจเพราะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้การ
ปฏิบัติงานของสมาชิกที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น 3.
วิสาหกิจชุมชนควรส่งเสริมปัจจัยการบริหารจัดการ
เพราะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวข้องกับ
การบริหารจัดการ ตั้งแต่การจัดหาเงินทุนมา
ดำเนินการ และการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อเข้า
สู่ตลาด และ 4. ปัจจัยการมีส่วนร่วม โดยการส่งเสริม
ให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม
ชี้แจงความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะติดตามผลการทำงาน
และวางแผนงานอย่างต่อเนื่องและการรับฟัง
ข้อคิดเห็นของสมาชิกทุกคน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ได้พบปัจจัยว่าการจัดทำบัญชี
มีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดเชียงรายมากที่สุด ดังนั้นในการวิจัยครั้ง
ต่อไปควรศึกษาและถอดบทเรียนการจัดทำบัญชี
วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์
ชุมชน
2. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับเงื่อนไข
และความสำเร็จของความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่
ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน

- ชญาณิชฐ์ แสนราชา, พุฒิสรรค เครือคำ, นครศ รังควัต, และก้งสตาล กนกหงส์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. *วารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร*, 4(3), 62-74.
- ชนนิกานต์ อินทรเผือก, ประเพศ ไกรจันทร์, และทวิศักดิ์ รูปสิงห์. (2564). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 12(2), 46-56.
- ดุขณี นาคเรือง, สุธิตา วัฒนยืนยง, และนุชนภา เลขาวิจิตร. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(17), 69-77.
- ทัศน์ชัย ศิริวรรณ. 2564. *การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สุวีริยาสาส์น.
- วัชรินทร์ อรรถศรีวร, และยุทธนา พรรคอนันต์. (2561). *การศึกษาและพัฒนาการจัดการทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด* (รายงานผลการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- สมชาย วรภิเกษมสกุล. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). D กรุงเทพฯ : อักษรศิลป์การพิมพ์.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2566). *รายชื่อผู้ที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดเชียงราย*. <http://otop.dss.go.th/index.php/standard/standardlist>
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2554). *ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน*. http://www.sceb.doae.go.th/mywebSceb40/data/manual_smce.pdf,
- Herzberg, F. et al. (1959). *The Motivation of work* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Siriwan, T., J. Pong-Ngamchuen, N. Rungkawat, and P. Kruekum. (2020). Rationale Factors Affecting Participation in Managerial Administration of Chiwavitee Community Enterprise Group's Members in Nam KianSub - district, Phu Phiang District, Nan Province. *Journal of Environmental Treatment Techniques* 8(4), 1611-1617.
- Thompson, S. K. (2012). *Sampling* (3rd ed.). John Wiley & Sons.